

Нотатки з конференції/

Впровадження МСФЗ та інтегрованої звітності сприятимуть європейській інтеграції України

Севастопольський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ (м. Київ).

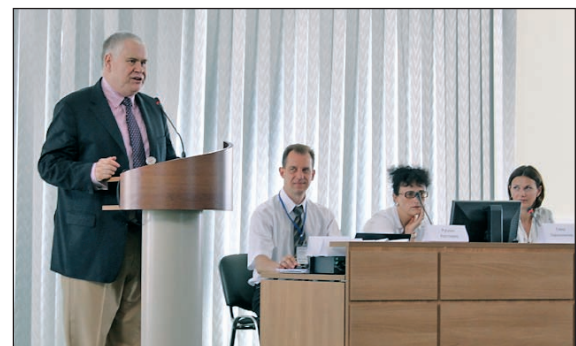
22–23 серпня у Севастопольському інституті банківської справи Університету банківської справи НБУ (м. Київ) відбулася I Міжнародна науково-практична конференція “Міжнародні стандарти фінансової звітності та інтегрована звітність: сучасне та майбутнє”, організована ТОВ “Бізнес освітній альянс” (BEA) разом із Національним банком України, Університетом банківської справи НБУ (м. Київ), Інститутом фінансових бухгалтерів (ІФА), Асоціацією присяжних сертифікованих бухгалтерів (АССА) та Севастопольським інститутом банківської справи УБС НБУ. У зібранні взяли участь понад 130 представників Національного банку України, міжнародних економічних організацій, топ-менеджерів провідних інвестиційних, фінансово-банківських, аудиторських та бізнес-організацій, керівників торговельно-промислових палат та асоціацій із Великобританії, Польщі, Казахстану, Росії, Білорусі, а також вітчизняних фахівців банківської та податкової галузей.

On 22 – 23 August 2013, in the Sevastopol Institute of Banking of the University of Banking of the National Bank of Ukraine (city of Kyiv), there took place the 1st International Theoretical and Practical Conference on “International Financial Reporting Standards and Integrated Reporting: the Present and the Past”, organized by the National Bank of Ukraine, the University of Banking of the National Bank of Ukraine, the Institute of Financial Accountants (IFA), the Association of Chartered Certified Accountants (ACCA), the Business Education Alliance (BEA) and the Sevastopol Institute of Banking of the University of Banking of the National Bank of Ukraine. In the meeting, there participated more than 130 representatives of the National Bank of Ukraine, international economic organizations, top managers of leading investment, finance and banking, audit and business organizations, heads of commerce and industry chambers and associations from Great Britain, Poland, Kazakhstan, Russia, Belarus, and also home experts of banking and tax industry.

Те, що перша міжнародна конференція з питань впровадження МСФЗ проводиться в одному з вищих навчальних закладів Національного банку, цілком закономерно, зазначила у вітальному слові до учасників поважного зібрання ректор Університету банківської справи НБУ, доктор економічних наук **Тамара Смовженко**. Адже у п'ятьох інститутах університету економічну науку освоюють близько 4.5 тисячі студентів, аспірантів, кандидатів та докторантів наук. Тут же щороку підвищують кваліфікацію понад 2 тисячі держслужбовців, працівників фінансових установ, інших організацій. Однією з особливостей університету є тісне поєднання у навчальному процесі теорії і практики. Наприклад, департамент бухгалтерського обліку Національного

банку взяв шефство над магістерськими програмами, і 2012 року університет запровадив нову програму “Фінансово-облікова аналітика”, розроблену відповідно до вимог Міжнародної федерації бухгалтерів (ІФА) та Інституту фінансових бухгалтерів (ІФА), куратором якої є заступник Голови Національного банку України Віра Ричаківська.

Крім того, між Університетом банківської справи, Інститутом фінансових бухгалтерів (Великобританія) та ТОВ “Бізнес освітній альянс” у 2011 році укладено рамковий договір про співпрацю, відповідно до якого протягом навчання студенти мають можливість проходити стажування та складати іспити на одержання міжнародних сертифікатів Інституту фінансових бухгалтерів. За результатами першого року навчання 11 сту-

Виступає Девід Вудгейт.

дентів Інституту магістерської та післядипломної підготовки УБС НБУ за магістерською програмою “Фінансово-облікова аналітика” отримали дипломи Інституту фінансових бухгалтерів 1-го рівня (міжнародний бухгалтер). Тамара Смовженко введена: це продиктовано часом, вимо-

гами, які ставлять сьогодні банки перед молодими спеціалістами. Фахівці, яких готує університет, завжди за-требувані. Про це красномовно свідчить факт: 90 відсотків випускників УБС НБУ без проблем працевлаштовуються. Ще одна примітна особливість університету: за показником міжнародної співпраці він посідає 31 місце серед 349 вищих навчальних закладів України.

Учасники конференції мали змогу більше дізнатися про Інститут фінансових бухгалтерів, який представляв його виконавчий директор **Девід Вудгейт**. Ця міжнародна організація, створена в 1916 році у Великобританії, є одним із найстаріших професійних об'єднань фінансистів і бухгалтерів, котре сертифікує працівників бухгалтерської професії в усьому світі. Девід Вудгейт, який виступав із доповідями і лекціями більш як у 80 країнах світу, презентуючи свій навчальний заклад, наголосив, що інститут допомагає всім бажаним здобувати європейську освіту. Ось уже протягом чотирьох років він співпрацює в Україні з ТОВ “Бізнес освітній альянс”. Девід Вудгейт вручив сертифікати випускникам інституту з України та висловив упевненість, що здобуті знання допомогатимуть їм на європейському рівні впроваджувати міжнародні стандарти обліку та звітності.

“Фінансова звітність за МСФЗ — це дуже важливий, та вже майже завершений етап для економічно розвинутих країн. Але практика доводить, що вона не повністю відображає діяльність компаній в усіх аспектах, — заперечив йому наступний виступаючий — **Хеннінг Драгер**, який є одним із керівників Міжнародного комітету з інтегрованої звітності, що відповідає за розвиток стандартів інтегрованої звітності у Східній Європі. — Нині все більшої актуальності набуває впровадження інтегрованої звітності, яка, крім фінансових показників, розкриває також соціальні, екологічні, інтелектуальні, правові (зокрема захист прав людей) та інші аспекти діяльності, що дає змогу оцінити сталість розвитку суб'єкта, котрий звітує. Концепція сталого розвитку полягає в поєднанні економічного зростання і забезпечення соціальної захищеності населення та мінімізації негативного впливу на довкілля”.

Щоб досягти сталого розвитку, Україна також має прийняти стан-

дарту як фінансової, так і нефінансової звітності, наголосив доповідач і навів приклад Данії, де глобальна (інтегрована) звітність є обов'язковою, і за недотримання вимог щодо її подання накладається штраф у 3 мільйони крон. Це ж стосується і банків: українські подають лише фінансові звіти, а майже в 200 європейських банках готується інтегрована звітність. На основі таких звітів, у яких розкрито вплив діяльності компанії на довкілля (як користь, так і шкоду), рівень соціального захисту працівників та інші аспекти, європейські банки приймають рішення, чи надавати їм кредити. Таким чином банки також мають вплив на екологічну, соціальну та інші сфери життя як країни, так і світу в цілому. В Україні ж звіти готують без урахування інтегрованих показників (їх використовує менше 20 компаній).

Зокрема, яскравим прикладом недостатності фінансових показників є розкриття інформації про нематеріальні активи, які чимдалі становлять все більший відсоток ринкової вартості компанії. Наприклад, якби американська транснаціональна корпорація Apple, яка проєктує та виробляє побутову електроніку, програмне забезпечення і комерційні сервери, захотіла ліквідуватися, то її ринкова вартість оцінювалася б у 416 млрд. доларів. 89 відсотків із них становлять нематеріальні активи, які у фінансовій звітності, навіть складеній за МСФЗ, не відображаються. За такої звітності інвестори не можуть реально оцінити, наскільки стійкі компанії до різних ризиків, які перспективи їхнього розвитку тощо. Отже, лише запровадження інтегрованої звітності може дати змогу інвесторові комплексно оцінити перспективи компанії, зробити висновки, яку користь чи шкоду несе вона навколишньому середовищу, країні чи навіть Всесвіту. “До 2020 року ми плануємо сформувані вимоги та забезпечити складання інтегрованої звітності на рівні транснаціональних корпорацій, великих акціонерних компаній, і це не буде завершеним проєктом”, — пообіцяв наприкінці виступу Хеннінг Драгер.

На жаль, вітчизняні компанії досі не готові складати звіти за стандартами стійкого розвитку. Всього 8.3% із них публікують нефінансову звітність, 13.2% надають екосоціальні показники в публічній фінансовій звітності і лише чотири компанії в

Україні звітують у форматі GR I3, зазначила один із головних організаторів конференції, директор ТОВ “Бізнес освітній альянс” (Business Education Alliance)¹ **Олена Барішнікова**. Основними ж причинами привабливості звітності в галузі стійкого розвитку директор альянсу назвала: бренд, довіру, репутацію, а також

У залі конференції.

зменшення витрат і збільшення прибутку, дотримання вимог споживачів, утримання співробітників. Перевагами застосування інтегрованої звітності з точки зору інвесторів є: оцінка здатності компанії генерувати грошові потоки в майбутньому, ефективні інвестиційні рішення та дивідендна політика, прозорість інформації щодо стратегії розвитку. З точки зору регуляторів: ефективний розподіл капіталу в економіці, стимулювання інвестицій у пріоритетних галузях, посилення відповідальності суб'єктів підприємництва, прозорість інформації щодо стратегії розвитку. З точки зору суспільства і соціуму: врахування інтересів працівників і узгодження їх із економічними цілями компанії, посилення екологічної безпеки, зростання соціального і правового захисту працівників.

Практичну сторону включення принципів сталого розвитку в стратегію і плани компанії розкрив учасникам конференції керівник відділу з міжнародного розвитку Інституту присяжних бухгалтерів Англії і Уель-

¹ ТОВ “Бізнес освітній альянс (BEA) — лідируюча національна мережа, яка сприяє розвитку та вдосконаленню знань і навичок з управління бізнесом в умовах глобалізації економіки. До альянсу входять компанії, які успішно працюють на ринку освітніх послуг понад 10 років і навчили більше 5 тисяч чоловік. Співпрацює з міжнародними фінансовими організаціями (Світовий банк, TACIS, USAID, IFA та ін.) і міжнародними професійними організаціями.

су (ICAEW, Великобританія)² **Вадим Боженик**. Він виокремив шість кроків на цьому шляху: визначити зацікавлені сторони, подумати про майбутнє, включити сталий розвиток у стратегію і плани діяльності, заручитися підтримкою, вимірювати прогрес, звітувати про нього та добиватися вирішення поставлених завдань. Зокрема, доповідач зазначив, що, правильно визначивши зацікавлені сторони, ви зможете чітко зрозуміти, яку інформацію надавати певним зацікавленим сторонам і як розставити пріоритети. Щоб визначити своє майбутнє, необхідно оцінити результати діяльності свого бізнесу та постачальників через 5–10 років і відповісти на запитання: чи потрібна буде тоді людям продукція компанії і яка саме? Які основні ресурси споживає ваш бізнес, і чи будуть вони доступні в майбутньому? Що може вплинути на їхню доступність і ціну? Чи можуть виникнути юридичні обмеження? Що ще може вплинути на витрати? Також варто планувати свою роботу в рамках існуючих організаційних стратегій, визначати, як стійкий розвиток може підняти репутацію компанії, вивчати нові ринки та можливості підвищення внутрішніх компетенцій. Слід заручитися підтримкою своїх співробітників, пояснивши їм, навіщо ви це хочете робити і що це їм дасть, а також заохочувати брати участь у процесі, проявляти ініціативу. Пояснити їм, що стійкий бізнес корисний усім його учасникам. Щоб відстежувати процес, необхідно постійно вимірювати прогрес своєї роботи, використовуючи ключові показники, які мають найбільший вплив. Варто оцінити, який ефект усе це справлятиме на роботу і прибутковість компанії та скоротити використання обмежених ресурсів. А також включати основні показники зі стале-го розвитку у постійні звіти керівництва про успіхи компанії. Слід якомога ширше оприлюднювати ці звіти, заохочувати обговорення результатів та проблем, шукати нові тренди і рішення. Разом з тим у процесі формування інтегрованої звітності як нині, так і в майбутньому актуальним залишається питання формування якісної та достовірної фінансової звітності (фінансової інформації).

² Інститут присяжних бухгалтерів Англії і Уельсу (ICAEW, Великобританія) засновано ще в 1880 році. Це одна з найбільших у Європі бухгалтерських професійних організацій, яка налічує понад 140 тисяч членів у 160 країнах світу. Нині в ньому навчається понад 19 тисяч студентів по всьому світу.

“Яку ж роль у забезпеченні стало-го розвитку компанії відіграє бухгалтер? — звернувся до залу Вадим Боженик. І сам же відповів: — збирати, повідомляти точну інформацію для прийняття рішень та забезпечувати її достовірність”.

Про те, які нові міжнародні стандарти звітності прийняв Комітет з міжнародних стандартів (Лондон) на нинішній рік та планує запровадити в наступному, а також які внесено зміни у нині діючі, поінформувала присутніх партнер із фінансової звітності міжнародної аудиторської компанії BDO³ **Катерина Рафальська**.

Питанням практичного застосування МСФЗ у вітчизняній банківській системі та аспектам формування політики банків щодо фінансових інструментів в умовах складання фінансової звітності за МСФЗ присвятила доповідь кандидат економічних наук, доцент, начальник відділу методології бухгалтерського обліку банківських операцій департаменту бухгалтерського обліку Національного банку України **Людмила Снігурська**. Доповідач зокрема зазначила, що основою формування методик щодо визначення та розкриття показників у фінансовій звітності є облікова політика, яка у вузькому розумінні є сукупністю конкретних принципів, основ, домовленостей, правил та практик, що застосовуються суб'єктом, який звітує, під час складання та подання фінансової звітності.

“Як відомо з теорії, можна виокремити чотири рівні регламентації облікової політики: на міжнародному рівні, на рівні країни, галузі, конкретно-го суб'єкта господарювання, зокрема банку, — наголосила Людмила Снігурська. — На міжнародному рівні облікова політика визначається Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ), які, по суті, є сукупністю принципів, а не правил. Тому часто вони містять альтернативні варіанти оцінки/класифікації об'єктів звітності. Іноді МСФЗ взагалі не мають жодних вимог стосовно конкретних видів активів, зобов'язань доходів чи витрат. У таких випадках із метою

³ BDO в Україні — провідна національна аудиторсько-консалтингова група компаній, яка є членом BDO International, п'ятою в світі за обсягами сукупної виручки міжнародною мережею незалежних аудиторських і консультантських компаній. Понад 18 років компанія надає послуги на рівні високих світових стандартів у сфері аудиту, консультування з оподаткування і права, реструктуризації, управлінського консалтингу та послуг зі стійкого розвитку компанії.

формування конкретних облікових політик слід приймати певні рішення на нижчих рівнях регламентації облікової політики, застосовуючи професійне судження. Міжнародні стандарти фінансової звітності містять лише загальні вимоги щодо вироблення облікових політик у таких випадках із застосуванням ієрархічного підходу у використанні наявної інформації для цих цілей. На практиці у банківській системі України іноді такі більш конкретні облікові політики визначаються вже на рівні галузі, а інколи банки як суб'єкти, що звітують, змушені визначати конкретні облікові політики

Ректор Університету банківської справи Тамара Смовженко (в центрі) задоволена результатами конференції.

лише на рівні своєї установи. Такі конкретні облікові політики формуються з урахуванням у тому числі специфіки побудови Плану рахунків бухгалтерського обліку банків та переліку статей фінансової звітності, які установлені на рівні галузі Національним банком України як регулятором (відповідно до законів України) бухгалтерського обліку та форм фінансової звітності для банків”.

Як практик бухгалтерської справи Людмила Снігурська поділилася з учасниками конференції цікавим досвідом формування облікових політик банками України у питаннях: відображення “прибутків/збитків першого дня” під час первісного визнання фінансових інструментів, у тому числі в операціях із акціонерами; застосування та визначення порогу суттєвості під час розробки спрощених методик обліку та оцінки, зокрема щодо застосування методу ефективної ставки відсотка; обліку гонорарів за фінансові послуги — комісій, що є складовою ефективною ставки відсотка під час розрахунку цієї ставки та обліку фінансових інструментів у випадках від-

строчки платежу за такими гонорарами; відображення зміни умов за фінансовими активами (зокрема, кредитами); оцінки грошових потоків під час оцінки застави в процесі розрахунку суми зменшення корисності за фінансовими активами; методики визнання процентних доходів за знеціненими фінансовими активами; припинення визнання фінансових інструментів – розрахунків та класифікація прибутків/збитків. У цьому зв'язку в доповіді було розглянуто фрагменти нормативно-правових актів, роз'яснень та проектів Національного банку, фінансових звітів банків України та НБУ, які згідно із законами України з 2012 року мають складати свою фінансову звітність у повній відповідності з МСФЗ.

Великий інтерес учасників конференції викликала також доповідь доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри “Фінанси і кредит” Севастопольського національного технічного університету **Анатолія Вожжова** “Еволюція методів монетарного стимулювання”, в якій науковець проаналізував розвиток монетаризму. Професор зазначив, що інтенсивне економічне зростання нині є єдиною можливістю припинення сповзання України до кола малорозвинутих країн та недопущення переходу до “точки неповернення” в перспективі. Вирішення цього завдання ускладнюється тим, що методи класичного монетаризму вичерпали себе. Облікові ставки центробанків розвинутих країн встановлено практично на нульовому рівні. Федеральна резервна система США на доповнення до рефінансування банків за такими ставками перейшла до нової парадигми стимулювання економічного зростання за програмою QE, або так званої програми кількісного пом'якшення (quantitative easing), що є різновидом монетарної політики, за якого економіка насичується грошовими засобами за рахунок додаткової грошової емісії в значних обсягах через фондовий ринок. Наприклад, у 2013 році щомісячно купувалися державні облігації на суму 45 млрд. доларів США та деривативи на таку ж суму, що в річному обчисленні становило близько 1 трлн. доларів. При цьому слід зауважити, що річний обсяг ВВП США становить 15 трильйонів доларів. Причиною переходу до нової парадигми монетарного стимулювання економічного зростання є необхід-

ність усунення суперечностей між кількістю грошей в обігу та активами економічної системи, які їм протистоять, – до їх складу входять не лише реальні активи, а й значно зростаючі обсяги цінних паперів.

“Монетарній владі України необхідно разом зі збереженням бюджетного (кейнсіанського) і класичного монетарного методів стимулювання економічного зростання також включитися в нову парадигму, що передбачає розвиток фондового ринку та використання можливостей емісійного фінансування, – наголосив професор. – Першочерговим завданням при цьому буде стримування інфляції, забезпечення збалансованості економічної системи з контролем її грошових потоків відповідно до моделі кругового руху ресурсів. При цьому умови ефективної реалізації стимулювання інтенсивного економічного зростання поділяються на необхідні та достатні. Необхідними є умови, без яких завдання вирішити неможливо, а достатніми – умови, які потрібно виконати для успішної реалізації цієї задачі. Зокрема, до перших умов належать: а) соціально-політична спрямованість держави – куди йдеш, Україно? Без цього неможлива консолідація суспільства на вирішенні задач економічного розвитку; б) пряма зацікавленість керівництва держави і її монетарної влади у виході України на новий рівень та об'єднання їх зусиль для виконання цього завдання; в) розробка економічної теорії сучасного монетарного стимулювання економічного зростання зі зміною спрямованості грошових потоків, із насиченням економіки грошовими коштами як шляхом рефінансування – кредитування, так і через фондовий ринок купівлею фінансових активів. До достатніх умов слід віднести: а) організацію творчої взаємодії великого, середнього та малого бізнесу і громадян, їхню зацікавленість у досягненні локальних цілей щодо формування індивідуального прибутку та доходів із рішенням загального завдання економічного зростання; б) загальнонаціональний характер завдань економічного розвитку, недопущення монополізму та плановості, відсутність корупції у вищих ешелонах влади; в) високий професіоналізм спеціалістів “міжвідомчого комітету”, які розробляють політику економічного зростання та здійснюють контролінг, а також їхню персональну відповідальність”.

Співорганізатори конференції: директор ТОВ “Бізнес освітній альянс” **Олена Баршнікова** та завідувач кафедри обліку та аудиту УБС НБУ **Руслан Костирко** (праворуч).

Кандидат економічних наук, доцент кафедри контролю та аналізу господарської діяльності Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського **Ірина Дмитренко** у доповіді “Системно-орієнтований аудит інтегрованої звітності корпоративних бізнес-структур: погляд у майбутнє” висвітлила етапи еволюційного розвитку аудиту, пояснила, як на практиці проводити аудит інтегрованої звітності, дала порівняльну характеристику напрямів правового регулювання діяльності публічних акціонерних компаній та їхніх аудиторів у міжнародній практиці. Науковець дійшла висновку, що сучасний етап розвитку аудиту має проходити по вектору об'єднання ідей та механізмів як системно-орієнтованого, так і ризик-орієнтованого підходів, фокусуватися на оцінці та висловленні незалежної думки щодо інформаційних потоків у середовищі підприємств-клієнтів з урахуванням впливу ризиків їхньої неефективності в майбутньому.

Учасники зібрання розглянули також проблеми застосування МСФЗ компаніями – учасниками фондового ринку та податківцями. Зважаючи на актуальність і важливість запровадження міжнародних стандартів фінансової та інтегрованої звітності, було прийнято рішення щорічно проводити подібні конференції за участі відомих зарубіжних фахівців. □

**Людмила Патрікац,
Микола Пацера,**
“Вісник НБУ”.

Фото **Дениса Дубініна**
та **Світлани Козицької**.